

پیشه

بانه / کردستان

زینب طلایی
عکس‌ها: ایرنا

«حسن حسین زاده» را همه به نام «مام حسن» می‌شناسند. در روزهایی که هوا مناسب است مام حسن در کوه‌ها و رودخانه‌ها دنبال سنگ می‌گردد. سنگ مناسب که پیدا کند، آن را بار قاطر می‌کند و با خودش به روستا می‌آورد. «نژو» پای کوه است. «قلا» سایه انداخته روی نژو؛ نزدیک بانه. مام حسن با سنگ و صخره‌های قلا آشناست؛ با قله و دامنه‌اش. بیشتر روزهای عمر او همین‌جا در کوه قلا گذشته است. او سنگ‌های مناسب کارش را از همین کوه پیدا می‌کند. مام حسن آخرین «دستار» ساز سنگی بانه است. دستار همان «دستاس» است؛ وسیله‌ای سنگی برای آرد کردن گندم.

ابزار کار مام حسن بسیار ساده، قدیمی و زنگ‌زده هستند که در گوشه‌ای از حیاط خانه با نظم خاص آن‌ها را چیده تا هنگام کار دم‌دستش باشند. مام حسن چشم و چراغ روستاست. مام پسوندی است که در زبان کردی به معنی عمو است اما در کردستان به رسم ادب و احترام برای افراد کهنسال و پیر هم به کار برده می‌شود و حالا حسن حسین زاده سال هاست که مام حسن شده است.

می‌گوید بیش از ۹۰ سال سن دارد. جنگ جهانی دوم را به خوبی به یاد دارد. در آن سال‌ها حدود هفت یا هشت سال داشته و چوپان بوده و تمام خاطرات آن سال‌های جنگ و قحطی را با بغض و آه به خاطر می‌آورد.

مام حسن وقت خود را صرف ساختن دستار سنگی، دسته و دول چوبی می‌کند که همه این کارها نیاز به نیرو و حوصله زیادی دارد؛ اما او به هنرش علاقه دارد و با شور و شوق زیاد کارش را انجام می‌دهد و سفارش مشتریانش را سر وقت تحویل می‌دهد. حیاط و اطراف خانه عمو حسن پر است از سنگ‌هایی که از کوه‌ها و رودخانه‌های اطراف جمع‌آوری کرده است. ابزار کارش و چوب دستی‌های تراشیده برای دستارها در اندازه‌های کوچک و بزرگ در گوشه حیاط چیده شده. تمام گوشه و کنار حیاط این خانه کوچک قدیمی که هر گوشه‌اش خاطره‌ای را زنده می‌کند، پر شده از وسایل کار کشاورزی که خودش ساخته و البته ابزار کار و سنگ‌های دستار.

صدای چکش مام حسن در روستای نژو مانند نت موسیقی است که گاهی آرام و گاهی باتمام‌توان چکش را بر سنگ می‌کوبد تا سنگ دستارش صاف یکدست شود و مشتری‌اش رضایت داشته باشد از هنر باستانی او.

روستای نژو در شهرستان بانه استان کردستان قرار دارد؛ در فاصله ۲۶۵ کیلومتری از مرکز استان، شهر سنندج. نژو تاریخی چند هزار ساله را به

دوش می‌کشد. هر چند قدمت دقیق آن به درستی مشخص نشده ولی بر اساس آثار تاریخی که در آن قرار دارد می‌توانیم متوجه شویم که به پیش از اسلام برمی‌گردد. این روستا با داشتن طبیعتی بکر و زیبا همراه با آثار تاریخی مختلف توانسته در بین روستاهایی که برای مقصد گردشگری انتخاب می‌شوند جایی پیدا کند.

روستای نژو به عنوان روستای گردشگری معرفی شده و سه اثر ملی ثبت شده دارد که این آثار شامل بلندترین درخت مازودار ایران با ارتفاع ۱۹ متر و ۴۳۰ سال سن، کوه اوغلی بگ و شارکهن (شهر کهنه) است که از آثار تاریخی با ارزش منطقه هستند. روستای نژو حدود ۵۰ خانوار جمعیت دارد.

مهم‌ترین اثر تاریخی روستا قلعه‌ای است تاریخی در غرب روستا. زمان ساخت این قلعه مشخص نیست ولی بر اساس گفته اهالی به دوران پیش از اسلام برمی‌گردد. امروزه تنها قسمت‌هایی از قلعه باقی مانده که شامل حصار اطراف آن می‌شود که در ساخت آن سنگ‌های عظیم و بزرگی به کار برده‌اند. در وسط این قلعه روزگاری حوضی زیبا قرار داشت که امروزه قسمت اعظمی از آن خراب شده است.

تخته سنگ بزرگی هم هست که در قسمت غربی روستا قرار دارد و در زبان محلی به آن اغلی بگ می‌گویند. گویا اغلی بگ نام پهلوانی ساکن آنجا بوده و در هنگام لشکرکشی اعراب، در دشت میرآباد به آن‌ها شبیخون زده و تعداد زیادی از آن‌ها را کشته است تا اینکه شبی گرفتار کمین اعراب می‌شود.

در جنوب روستا و در فاصله بین شوی و نژو یک سد باستانی (آبگیر) وجود داشت که دارای قدمت زیادی بود. دیواره‌های ساروجی این سد تا این اواخر هم موجود بود ولی به خاطر ساخت سد جدیدی برای آبرسانی به مردم روستا، این سد به کلی از بین رفت.

در روستای نژو کسی نیست
تا هنر مام حسن را یاد بگیرد

آخرین دستارهای سنگی

